

УДК 343.9

Юрій Кузьма

Заклад вищої освіти

“Львівський університет бізнесу та права”,

аспірант

kuzmayuriy94@gmail.com

ORCID: 0009-0009-6987-1895

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕПОВНОЛІТНІХ, ЗАСУДЖЕНИХ БЕЗ ІЗОЛЯЦІЇ ВІД СУСПІЛЬСТВА

<http://doi.org/10.23939/law2025.46.157>

© Кузьма Ю., 2025

Кримінологічний аналіз неповнолітніх, які отримують покарання без ізоляції від суспільства, є важливим аспектом дослідження сучасної кримінальної політики. Такий підхід спрямований на мінімізацію негативного впливу кримінальної відповідальності на неповнолітніх правопорушників і водночас забезпечення їхньої соціальної реабілітації.

Неповнолітні, які вчинили кримінальні правопорушення, зазвичай походять із соціально вразливих верств населення. Часто вони зростають у неблагополучних сім'ях, мають обмежений доступ до якісної освіти та позитивного соціального оточення. Серед основних факторів, що сприяють їхній девіантній поведінці, можна виділити: низький рівень матеріального забезпечення сім'ї; недостатній контроль і увага з боку батьків або опікунів; вплив кримінального середовища або асоціальних компаній; психоемоційні та поведінкові проблеми. До альтернативних заходів покарання, які застосовуються до неповнолітніх без їхньої ізоляції від суспільства, належать: пробачийний нагляд – забезпечує контроль за поведінкою засудженого та сприяє його соціальній адаптації; громадські та виправні роботи – сприяють розвитку почуття відповідальності та інтеграції у суспільство; штрафи та умовне засудження – використовуються як додаткові міри впливу для попередження повторних правопорушень.

Застосування таких покарань має як переваги, так і недоліки. Позитивні аспекти охоплюють зменшення рівня рецидиву, збереження сімейних зв'язків і підтримку соціальної адаптації. Водночас серед недоліків можна відзначити можливу недостатню суворість покарання та ризики для громадської безпеки. Одним із ключових принципів у роботі з неповнолітніми правопорушниками є індивідуалізація покарання. Врахування віку, рівня соціалізації, обставин правопорушення та психоемоційного стану дає змогу забезпечити справедливий підхід та сприяти ефективній реабілітації неповнолітнього.

Ключові слова: кримінологічна характеристика, неповнолітній, вік, без ізоляції від суспільства, покарання.

Постановка проблеми. Кримінологічна характеристика неповнолітніх, які отримують покарання без ізоляції від суспільства, є багатогранним питанням, що потребує комплексного підходу. Для ефективного попередження злочинності серед молоді потрібно розвивати систему соціальної підтримки, реабілітаційні програми та механізми контролю за поведінкою неповнолітніх. Збалансований підхід, що враховує як громадську безпеку, так і потреби у реінтеграції правопорушників, є ключовим для створення ефективної системи ювенальної юстиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених кримінологічній характеристиці неповнолітніх, засуджених без ізоляції від суспільства, свідчить про зростання інтересу науковців до проблеми ресоціалізації правопорушників молодого віку. Тема кримінологічної характеристики неповнолітніх, засуджених без ізоляції від суспільства, є предметом дослідження багатьох науковців. Серед них можна виділити: О. М. Рогатинську, яка у своїй роботі аналізує кримінологічні аспекти злочинності неповнолітніх та заходи її попередження [7]; В. В. Голіну, що досліджує кримінологічні проблеми попередження злочинності, зокрема серед неповнолітніх [2]. С. В. Якимову, яка порівнює кримінологічні характеристики злочинів, вчинених неповнолітніми та дорослими, визначаючи сучасні тенденції злочинності неповнолітніх в Україні [9]. Крім того, в Україні низка публікацій та досліджень, присвячених цій темі, опублікована в наукових журналах та електронних бібліотеках.

Метою статті є аналіз кримінологічної характеристики неповнолітніх, засуджених без ізоляції від суспільства, визначення особливостей їхньої соціальної адаптації, факторів, що впливають на повторну злочинність, а також оцінка ефективності альтернативних заходів покарання. Дослідження спрямоване на виявлення шляхів оптимізації системи правосуддя щодо неповнолітніх з метою зменшення рівня рецидивної злочинності та сприяння успішній реабілітації й інтеграції таких осіб у суспільство.

Виклад основного матеріалу. Неповнолітні, які вчинили кримінальні правопорушення, перебувають у центрі уваги кримінологів, правозахисників і суспільства загалом. Одним із важливих аспектів є судова практика, що передбачає можливість призначення покарань без ізоляції від суспільства, таких як пробаційний нагляд, штраф, громадські чи виправні роботи. Такий підхід має як переваги, так і недоліки, які потрібно враховувати з позиції кримінології.

З одного боку, застосування покарань без ізоляції може позитивно впливати на процес реабілітації та соціального повернення неповнолітніх правопорушників. Наприклад, умовне покарання сприяє формуванню відповідальності та дає змогу залучити засудженого до реабілітаційних програм. Це дає змогу неповнолітньому залишатися в звичному соціальному середовищі, дістаючи підтримку родини та інших соціальних інститутів, що полегшує його адаптацію та соціалізацію.

З другого боку, застосування альтернативних видів покарань для неповнолітніх має певні ризики. Зокрема, пробаційний нагляд може сприйматися як надто м'яка форма відповідальності, яка не забезпечує належного впливу на зміну поведінки правопорушника. Крім того, залишаючись у суспільстві, неповнолітній може продовжувати демонструвати антисоціальну поведінку, що створює потенційні загрози для громадської безпеки.

Одним із ключових підходів до розв'язання цієї проблеми є індивідуалізація покарання, що передбачає врахування особливостей конкретної справи, а також потреб і можливостей неповнолітнього. Важливими чинниками є його вік, рівень соціальної адаптації, а також наявність підтримки з боку родини та соціальних інститутів.

Підхід до попередження девіантної поведінки серед неповнолітніх має відрізнятися залежно від того, чи йдеться про профілактику правопорушень у потенційно вразливих групах, чи про роботу з особами, які вже вчинили кримінальне правопорушення.

С. Гончаренко зазначає, що девіантна поведінка (від латинського *deviatio* – відключення) являє собою окремі вчинки або систему вчинків, які суперечать прийнятим у суспільстві правовим або моральним нормам: злочинність і поведінку, яка заслуговує на карне покарання. З метою попередження девіантних вчинків треба із ранніх років прищеплювати повагу до моральних норм і виробляти моральні звички [3, с. 15].

На думку сучасних науковців (А. Капської, І. Пінчук, С. Толстоухової та ін.), девіантна поведінка об'єднує дії і вчинки людей, соціальних груп, що суперечать соціальним нормам або визнаним шаблонам і стандартам поведінки. Девіант – особа, яка не дотримується наявних у суспільстві норм поведінки [8, с. 17].

Неповнолітні, які вчиняють правопорушення, є одним із ключових питань, що привертає увагу кримінологів і правоохоронних органів. У кримінальному законодавстві багатьох країн передбачено альтернативні способи покарання для неповнолітніх, які дають змогу уникнути їхньої ізоляції від суспільства.

Однією з важливих умов попередження делінквентної поведінки неповнолітніх, засуджених без ізоляції від суспільства, які перебувають на обліку в органах з питань пробації, є знання співробітниками характерних рис засуджених підліткового віку.

У спеціальній літературі досить детально розроблені ознаки та характеристики підліткового віку, які детермінують делінквентну поведінку.

Адиктивна поведінка – найпоширеніший тип девіантної поведінки. У підлітків виникає найчастіше в момент “перехідного віку”. Саме в ці роки особа потерпає від частих змін настрою, апатії, нерозуміння з боку батьків чи знущання з боку однолітків, тож задля того, щоб з’явився сенс у житті, підлітки формують стійку залежність від наркотиків, алкогольних напоїв, насильства, яка, на їхню думку, компенсує нестачу в житті чогось цінного та значущого. Що сильніша залежність, то більший ризик втратити контроль над своїми діями, то більше особистість руйнує себе. Найчастіше подібний вид девіації призводить підлітка до природної смерті або бажання вчинити самогубство.

Крайньою формою адиктивної поведінки неповнолітніх останніми роками стає самогубство. Ця стадія особистісної деформації підлітка свідчить про те, що він більше не в змозі боротися зі своїми проблемами, не бачить подальших перспектив і можливостей розвитку. З розвитком сучасних технологій і широким доступом до мережі “Інтернет” небезпеку становлять не самі підлітки, а ті особи, які втягують їх у спеціальні “групи смерті” і змушують вчинити суїцид.

Делінквентна (злочинна) поведінка є крайньою стадією руйнівної девіації, за якої неповнолітній заподіює шкоду не тільки собі, але вже також може бути небезпечним для навколишніх. Делінквент – це особа, дії якої мають протиправний та аморальний характер: вона не зупиниться ні перед чим, бо її дії вмотивовані виконанням одномоментної вигоди, заради досягнення якої вона навіть піде на ризик. У подібному стані неповнолітній, психіка якого ще не сформувалася, здатен підставити близького родича або навіть убити своїх батьків, якщо вони не в змозі надати йому те, що він бажає.

Психологія девіантної поведінки впливає на незміцнілу свідомість підлітка таким способом, що він не відчуває її руйнівного впливу: все, що він робить, здається йому повсякденним, непривабливим, таким, що не викликає особливої уваги в людей, які його оточують. Девіантна поведінка являє собою особливу форму поведінки особистості, за якої повністю втрачається поняття про моральні цінності, встановлені в суспільстві. Неповнолітній зосереджений лише на задоволенні своїх власних потреб і бажань, навіть якщо це може завдати болю навколишнім – це останнє, про що вони думають у такі моменти. За вчинене особистість не відчуває сорому, навпаки, відчуває перевагу над іншими людьми. Найчастіше психологія поведінки особистості дуже сильно нагадує об’єктивну сторону хуліганства, за якого простежується грубе порушення громадського порядку, а також відкрита і явна неповага до суспільства і його цінностей [7].

У низці робіт під час опису поведінки неповнолітніх центр тяжкості переноситься на вікову незрілість та автоматичну залежність поведінки підлітка від впливу мікросередовища.

Фактично вчинені неповнолітніми кримінальні правопорушення зазіхають, зазвичай, на обмежену групу об’єктів, пов’язану із життям, здоров’ям, громадським порядком. До того ж усвідомлення шкідливості наслідків у разі зазіхання на блага іншої особи відбувається за невисокого рівня розвитку інтелекту.

Сучасний підхід до виокремлення суттєвих властивостей та особливостей особистості, рівень розвитку яких визначає спроможність до кримінальної відповідальності, характеризують Мінімальні стандартні правила Організації Об’єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх (Пекінські правила) – документ ООН щодо особливостей провадження у справах неповнолітніх [4]. Офіційний коментар до основного тексту підкреслює зв’язок нижнього порога кримінальної відповідальності з характеристикою “емоційної, духовної та інтелектуальної зрілості, достатньої для усвідомлення відповідальності перед суспільством” [6].

Здається, що недостатньо тільки усвідомлення вчинку, але потрібна здатність керівництва своїми діями.

Підлітку ж доводиться у порівняно короткий час освоювати цю сферу людських взаємин у всій її складності. Психологічні особливості підліткового періоду, коли вони різко виражені, дістали назву пубертатного кризу.

Найпоширенішими характеристиками неповнолітніх у віці 14–17 років, які вбирають у себе безліч інших, є:

1) критичність становлення процесу “ідентичності”, тобто особистісно прийнятий неповнолітнім образ самого себе в навколишньому світі. Конфлікти цього віку пов’язані з потребою віднайти нове почуття тотожності, визначитися в навколишньому світі. Саме цим зумовлені численні проби неповнолітніми різних видів діяльності. Такі проби мають певний ігровий характер, оскільки для неповнолітнього важливий процес діяльності, а не її результат;

2) наявність провідної діяльності, яка спрямована на встановлення інтимно-особистих стосунків з однолітками через процес спілкування. Неповнолітній, за загальним правилом, не може розвиватися нормально без однолітків, без досвіду взаємодії з ними;

3) виникнення почуття дорослості. Неповнолітні вимагають нових прав для себе й обмеження прав дорослих над собою. Однак, прагнучи убезпечити деякі сфери свого життя, вони водночас відтворюють стосунки дорослих у своїх групах, спільнотах;

4) низький рівень конфліктної компетентності, під якою розуміють широту діапазону варіантів дій у конфлікті та уміння реалізувати ці варіанти в реальних життєвих ситуаціях. Конфліктна компетентність водночас є основною складовою частиною соціальної компетентності – розвитку здібностей людини здійснювати свою діяльність у взаємодії з іншими людьми, згідно з власними цілями, цінностями та адекватно конкретним соціальним умовам.

Негативні соціальні процеси, як ніщо інше, підривають авторитет законності та бажання слідувати їй, руйнівню впливають на вкорінені позитивні соціальні установки. Ще більшою мірою такі процеси небезпечні для підлітків, соціалізація яких ще не завершена.

Сучасні підлітки, які не досягли віку 18 років, стають незалежнішими: вони не діляться своїми переживаннями з батьками, ігнорують їхні поради і, навпаки, весь свій вільний час проводять у соціальних мережах і на форумах, бо вважають, що інші, цілком незнайомі люди розуміють їх набагато краще ніж власні батьки. Гадаємо, це відбувається тому, що сьогодні спостерігається дефіцит уваги дорослих (батьків, інших родичів, педагогів) до підлітків. Більша частина сімей здійснює політику “батога і пряника”, яка часто виражається в тому, щоб мотивувати свою дитину постійною критикою, що руйнує психіку і гідність. Звідси у неповнолітніх формується невпевненість у собі, підвищена чутливість до будь-якого роду критики, апатія – все це формує емоційну і психічну нестійкість. У літературі зазначається, що педагогічне виховання важких підлітків має важливе профілактичне значення. Треба бути гранично уважними в процесі виховання дитини, щоб не зруйнувати її мрії, віру в себе та власні можливості. Адже за статистикою більша частина кримінальних правопорушень, що вчиняють підлітками, має на меті щось довести суспільству, батькам та іншим суб’єктам, залежно від того, в якій сфері життя діяльності сталася девіація [2, с. 55].

Неповнолітні, засуджені без ізоляції від суспільства, мають на тлі зазначених загальних особливостей, властивих підлітковому віку, більшу деформацію правосвідомості та соціальних установок. Це цілком зрозуміло, оскільки об’єктивно призвело їх до вчинення кримінального правопорушення.

Неповнолітні вирізняються такими соціально-психологічними особливостями:

1) майже всі з них є вихідцями з деструктурованих (неповних родин або родин від повторного шлюбу одного чи обох батьків) і водночас дисфункціональних родин, де немає належного контролю та уваги до дитини з боку батьків, стосунки з нею вирізняються холодністю й емоційним відторгненням; плюс до цього – кримінальний анамнез близьких родичів;

2) їхня самооцінка або завищена та поєднується з високим рівнем домагань, або нестійка, залежна від думки інших людей;

3) для них характерні порушення комунікативної сфери: соціальні контакти або дуже широкі, але поверхневі, або підліток замкнутий, зазнає труднощів у спілкуванні; некритичність до суджень однолітків референтної групи поєднується з негативним ставленням до думки дорослих;

4) їм притаманна рання алкоголізація, наркотизація, тютюнопаління, вживання психоактивних речовин;

5) у їхньому характері виявляються такі риси: образливість, чутливість до критичних зауважень на свою адресу, недовірливість, імпульсивність, схильність до ризику, прагнення до яскравих вражень, безтурботного проведення часу; ворожість, агресивність, грубість, тривожність, емоційна нестійкість, збудливість, низький самоконтроль, нерозвинена волява сфера, недисциплінованість, непослідовність у поведінці, безвідповідальність, необов'язковість, безтурботність, схильність до маніпуляцій і брехні, егоцентричність, низька здатність до емпатії, некритичне ставлення до своєї поведінки і вчиненого кримінального правопорушення, тенденція реагувати гнівом на зовнішні об'єкти в ситуації фрустрації, зовні звинувачувальні реакції на життєві події та невдачі;

6) у них немає життєвих планів, не сформована система цінностей або вони керуються анти-соціальними ціннісними орієнтаціями; їм притаманні: пасивно-споживацька життєва позиція, незрілість особистості, емоційної сфери та суджень, інфантильність, виборча підвладність до зовнішнього впливу й групового тиску (конформність); свою поведінку вони будують, зважаючи на сьогоденні потреби;

7) ці підлітки педагогічно занедбані, здебільшого мають невисокий рівень інтелекту, низьку мотивацію до навчання і заняття соціально корисними видами діяльності; вони мають низький освітній і соціокультурний рівні розвитку особистості, правову свідомість не сформовано.

Аналізуючи кримінологічну характеристику неповнолітніх, засуджених без ізоляції від суспільства, варто враховувати кілька ключових аспектів [5, с. 257].

Насамперед потрібно розглянути види кримінальних правопорушень, які вчиняються неповнолітніми в контексті застосування альтернативних покарань. Це можуть бути як незначні адміністративні порушення, так і серйозні злочини, зокрема крадіжки, завдання тілесних ушкоджень або правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотиків.

Другим важливим фактором є соціальне середовище, у якому зростають такі неповнолітні. Найчастіше вони належать до вразливих або неблагополучних груп, зокрема сиріт, дітей із проблемних сімей або підлітків, які перебувають під впливом кримінального середовища чи вуличних угруповань. Це середовище може сприяти схильності до правопорушень та впливати на процес їхньої реабілітації.

Третій аспект стосується ефективності альтернативних покарань у запобіганні повторним правопорушенням і сприянні соціальній адаптації неповнолітніх. Важливо оцінювати дієвість реабілітаційних програм, рівень підтримки та контролю з боку соціальних служб, а також доступ неповнолітніх до освіти та професійної підготовки, що є важливим чинником їхньої успішної інтеграції в суспільство.

Також потрібно враховувати як позитивні, так і негативні сторони застосування альтернативних покарань для неповнолітніх. До переваг такого підходу належать зниження рівня рецидиву, збереження сімейних зв'язків і сприяння соціальній адаптації. Водночас серед недоліків можна відзначити недостатню суворість покарання, ризики для громадської безпеки та можливу втрату контролю над поведінкою неповнолітніх [1, с. 148].

У сучасному світі питання справедливості та ефективності правової системи набувають все більшої уваги з боку дослідників і суспільства. Особливо важливим аспектом є покарання неповнолітніх без ізоляції від суспільства. Вік осіб, які підпадають під такі альтернативні заходи, відіграє ключову роль у визначенні стратегії правосуддя та процесу соціальної реабілітації.

Насамперед варто зазначити, що межі віку неповнолітності можуть відрізнятися залежно від країни та її законодавства. У більшій частині держав неповнолітніми вважаються особи, які не досягли 18 років, однак у деяких країнах цей вік може становити 16 або 21 рік.

Один із ключових принципів застосування альтернативних покарань для неповнолітніх – це індивідуальний підхід до кожного випадку. Важливо враховувати вік правопорушника, ступінь тяжкості злочину, його соціальне середовище та потреби, щоб забезпечити ефективність і справедливість судового рішення.

Загалом застосування альтернативних покарань для неповнолітніх без їхньої ізоляції від суспільства є складним питанням, яке потребує досягнення балансу між правосуддям, реабілітацією та громадською безпекою. Розробка інноваційних програм і стратегій, спрямованих на підтримку соціальної адаптації та виправлення поведінки неповнолітніх, може сприяти створенню більш справедливої та ефективної системи правосуддя для цієї вразливої категорії осіб.

Крім того, важливо розвивати та підтримувати альтернативні програми та послуги для неповнолітніх, які сприятимуть усуненню причин їхньої антисоціальної поведінки. Це можуть бути програми психологічної допомоги, професійної підготовки та навчання, а також різноманітні заходи, спрямовані на формування особистої відповідальності та розвиток соціальних навичок.

Висновок. Отже, кримінологічна характеристика неповнолітніх, які отримують покарання без ізоляції від суспільства, є складним і багатовимірним питанням, що потребує комплексного підходу. Для його ефективного вирішення потрібно досягти балансу між забезпеченням громадської безпеки та створенням умов для реабілітації й соціальної адаптації неповнолітніх правопорушників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Братко О. С. (2006). Маркетингова політика комунікацій: навч. посіб. Тернопіль: Карт-бланш, 275 с.
2. Голіна В. В. (2005). Актуальні кримінологічні дослідження проблем злочинності. Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. Харків. Вип. 10. С. 55–60.
3. Гончаренко С. У. (1997). Український педагогічний словник. К. Либідь. 376 с.
4. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх від 29 листопада 1985 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_211 (Дата звернення: 23.02.2025).
5. Мова, освіта, наука сучасності: виклики міжкультурної комунікації: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 22–23 листопада 2024 р.) / за ред. Т. О. Гарасим. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2025. 477 с.
6. Особливості правового регулювання злочинності неповнолітніх. Електронне джерело. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/18410.pdf> (Дата звернення: 23.02.2025).
7. Рогатинська Н., Войтюк Н. (2023). Кримінологічна характеристика і попередження злочинності неповнолітніх. *Актуальні проблеми правознавства*. № 1 (33). С. 209–214. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48768/1/%D0%A0%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0> (Дата звернення: 23.02.2025).
8. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / за заг. ред. А. Й. Капської, І. М. Пінчук, С. В. Толстухової. К. : УДЦССМ, 2001. 260 с.
9. Якімова С. В. (2015). Особливості кримінологічної характеристики злочинів неповнолітніх. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. № 827. С. 292–299.

REFERENCES

1. Bratko, O. S. (2006). *Marketynhova polityka komunikatsii* [Marketing communications policy]: Navchalnyi posibnyk. Ternopil: Kart-blansh, 275 p. [In Ukrainian].
2. Holina, V. V. (2005). *Aktualni kryminolohichni doslidzhennia problem zlochynnosti* [Current criminological research on crime problems]. Pytannia borotby zi zlochynnistiu : zb. nauk. pr. Kharkiv. Vyp. 10. P. 55–60. [In Ukrainian].
3. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. K. : Lybid. 376 p. [In Ukrainian].
4. *Minimalni standartni pravyla Orhanizatsii Obiednanykh Natsii, shcho stosuetsia vidpravlennia pravosuddia shchodo nepovnolitnikh* [United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice] vid 29 lystopada 1985 r. Retrieved from: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_211 (Accessed: 23.02.2025). [In Ukrainian].

5. **Mova, osvita, nauka suchasnosti: vyklyky mizhkulturnoi komunikatsii** [Language, education, science of our time: challenges of intercultural communication]: materialy IV mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Ternopil, 22–23 lystopada 2024 r.) / za red. T. O., Harasym Ternopil: Ternopilskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka, 2025. 477 p. [In Ukrainian].
6. **Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання zlochynnosti nepovnolitnikh** [Peculiarities of legal regulation of juvenile delinquency]. Elektronne dzherelo. Retrieved from: <http://repository.vsau.org/getfile.php/18410.pdf> (Accessed: 23.02.2025). [In Ukrainian].
7. Rohatynska, N., Voitiuk, N. (2023). **Kryminolohichna kharakterystyka i poperedzhennia zlochynnosti nepovnolitnikh** [Criminological Characterization and Prevention of Juvenile Delinquency]. Aktualni problemy pravoznavstva. No. 1 (33). P. 209–214. Retrieved from: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48768/1/%D0%A0%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0> (Accessed: 23.02.2025). [In Ukrainian].
8. **Slovyk-dovidnyk dlia sotsialnykh pedahohiv ta sotsialnykh pratsivnykiv** [Dictionary and reference book for social educators and social workers] / za zah. red. A. Y. Kapskoi, I. M. Pinchuk, S. V. Tolstukhvoi. K.: UDTSSM, 2001. 260 p. [In Ukrainian].
9. Iakymova, S. V. (2015). **Osoblyvosti kryminolohichnoi kharakterystyky zlochyniv nepovnolitnikh** [Features of Criminological Characterization of Juvenile Delinquency]. Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". No. 827. P. 292–299. [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 14.02.2025 р.

Yurii KUZMA

Higher Education Institution
“Lviv University of Business and Law”,
postgraduate student
kuzmayuriy94@gmail.com
ORCID: 0009-0009-6987-1895

CRIMINOLOGICAL CHARACTERIZATION OF JUVENILE OFFENDERS, CONVICTED WITHOUT ISOLATION FROM SOCIETY

The criminological analysis of juveniles who are sentenced without isolation from society is an important aspect of the study of modern criminal policy. This approach is aimed at minimizing the negative impact of criminal liability on juvenile offenders and at the same time ensuring their social rehabilitation.

Minors who have committed criminal offenses usually come from socially vulnerable groups. They often grow up in dysfunctional families and have limited access to quality education and a positive social environment. The main factors contributing to their deviant behavior include: low level of family financial security; insufficient control and attention from parents or guardians; influence of criminal environment or antisocial companies; psycho-emotional and behavioral problems. Alternative punishment measures that are applied to minors without isolating them from society include: probation supervision, which provides control over the behavior of the convicted person and promotes his or her social adaptation; community service and correctional labor, which promote the development of a sense of responsibility and integration into society; fines and suspended sentences, which are used as additional measures to prevent repeat offenses.

The use of such penalties has both advantages and disadvantages. Positive aspects include reducing recidivism rates, preserving family ties, and supporting social adaptation. At the same time, the disadvantages include possible insufficient severity of punishment and risks to public safety. One of the key principles in working with juvenile offenders is individualization of punishment. Taking into account the age, level of socialization, circumstances of the offense and psycho-emotional state allows to ensure a fair approach and promote effective rehabilitation of a minor.

Keywords: criminological characteristics, juvenile, age, without isolation from society, punishment.